

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

Caput 9. Circa necessariam ad Missam audiendam attentionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

DVBIVM XXIX.

An qui accedit ad Sacrum audiendum tempore, quo Præfatio dicitur, nec alia Missa celebranda subest: Tenetur vsque ad finem exaudire?

162 **N**on tenetur. Quia præceptum Ecclesiæ est de integra Missa audienda, & sic de re individua, non autem de audienda parte Missæ. Sic Saneius in select. d. 15. num. 5. Molfes. sum. tr. 3. c. 17. n. 47.

163 **T**enetur quidem. Tenetur planè. Quia à Præfatione ad finem tota ratio formalis, & essentialis Sacri cij continetur, estque pars principalis, ad quam reliquæ vsque ad Præfationem præmissæ tanquam ad complementum eius pertinent. Ideoque per se intenta à Superiore proculdubio censetur. Ita Sanchez tom. 2. Confil. lib. 7. cap. 2. dub. 47. & 1. part. sum. cap. 19. numer. 6. Suar. tom. 2. de Relig. libr. 2. & tom. 3. in 3. part. dub. 88. sect. 2. Laym. tom. 1. libr. 1. tract. 4. cap. 19. num. 6. Machado lib. 2. part. 4. tract. 1. docum. 1. numer. 8. Bonac. tom. 2. dub. 2. de peccat. question. 8. punct. 1. numer. 8. Card. Lugo de Sacram. dub. 22. num. 6. Diana part. 5. tract. 13. resol. 61. Ioan. de Escobar. tom. 1. de utroque foro, artic. 4. §. 5. numer. 227.

164 **P**robabilem satis sententiam primâ, sed lóge probabiliorem secundam tot Doctoribus roboratam esse indico. Vnde quando quis potest nō solum à Præfatione, sed saltem ab Evangelio inclusive audire Sacrum, Missa integra est, à Superiore intenta non solum quoad Sacrificij rationem, sed etiam quoad partes ad eius complementum attinentes. Quando vero non potest nisi à Præfatione exaudiri, quod vsque ad finem reliquum est integrum Sacrificium censendum esse reor, cum ibi tota ratio formalis, essentialisque Sacrificij contineatur. Suarius legendus.

DVBIVM XXX.

An qui Missæ leuem partem omisit: Tenetur sub veniali illum supplere defectum altero in Sacro partem omissam audiendo?

165 **S**uppono, eum, qui notabilem Missæ partem omisit sub mortali teneri, si possit, Missam, aliam, vel partem saltem postmodum audire siue voluntarie & sine causa, inuoluntarie & ex causa omiserit. Quia vere præceptum non implevit. Fagund. præc. 1. libr. 2. c. 6. nu. 17. Filliuc. tr. 5. n. 206. & 207. & alij communiter. Quæsierim vero, num qui leuem partem omisit, tenetur sub veniali, eum postmodum supplere defectum, partem omissam exaudiendo?

166 **T**enetur quidem. Quia illa pars omissa quantumvis levis sit, potest in alia Missa suppleri. Ergo si fieri potest, tenetur quis sub veniali ad illam supplendam. Sic Leander singulariter planè ad præc. 1. tract. 2. dub. 1. quas. 65.

Non tenetur. Quia si pars illa levis inuoluntarie, vel ex causa omittitur, nullum peccatum est, unde non est supplendus eiusmodi defectus in alia Missa, licet possit audiri si autem voluntarie, & sine causa omissa fuit, erit quidem veniale, neque tamen erit obligatio supplendi defectum: sufficit enim defectui illi sua venialis malitia. Ita Suar. tom. 3. in 3. parte. dub. 88. sect. 2. verb. Sed quæres. Fagund. citatus, numer. 16. Filliuc. ubi supra, numer. 105.

Hanc sententiam longe probabiliorem esse reor. Nec enim omnis levis defectus voluntarius aut inuoluntarius circa alia præcepta sub veniali suppletur. Mente quis distrahitur, Officium Canonicum persolvens, dum Socius vnum, vel alterum versum recitat: quis asseruit debere postmodum sub veniali iterum recitare illum, vel audire à Socio, quamvis distractio illa levis voluntaria extiterit? Venialiter profecto delinquet, sed non tenetur sub veniali supplere defectum, illud enim ipsi voluntarie emisit, sine versum sine animo retarciendi defectum venialis culpa tota fuit.

CAPVT IX.

Circa necessariam ad Missam audiendam attentionem.

DVBIVM XXXI.

An qui Missam sine interna attentione exaudit satisfaciat Ecclesiæ præcepto.

Vi in Sacri celebratione ponte diuagantur mente non attendentes, satisfaciunt. Quia Ecclesiæ nec præcipitur, nec præcipere potest, imo nec punire actus mere internos: attentio autem mentalis actus internus est. Certè licet in cap. Dolentes, de celebr. Missar. præcipiatur Clericis, vt persoluum diuinum Officium attente & deuote, consilium potius quam præceptum hisce continetur in verbis. Ergo qui animo vltro distracto horas Canonicas recitantes præceptum implent, possunt sine interna attentione audiendi Missam præceptum implere. Sic Syluest. verb. Missa 2. num. 6. Dicastil. tr. 5. de Sacram. d. 5. dub. 8. n. 95. & 100. citans D. Thomam Durandum, Antonium, Paludanum, Angelum, Rosellum, Pisan, Gabrielem, & alios Lugo d. 22. de Euch. n. 7. Hurtado de Sacrif. Mis. d. 5. diff. 2.

Minime satisfaciunt. Quia Ecclesiæ in Missæ auditione non solum voluntarios, sed etiam attentos postulat auditores. Et in c. Dolentes vtraque attentio præcipitur interior, & exterior: vnde sicut lethaliter peccat Clericus, qui sponte sua mente distractus Officium diuinum persoluit;

Sectio II. Dubia De Præcepto I. 21

soluti: sic etiam mortaliter delinquit & præceptum non implet ille, qui dum Missam audit, cum mente diuagatur, ut ad illam non attendat, cum illa præsentia moralis non sit, nec actus ille sit humanus respectu Missæ. Ita Suar. 10. 3. in 3. p. d. 88. sect. 1. Fagund. præc. 1. l. 2. c. 7. nu. 4. & 7. citans Caletanum, Sotum, Nauarrum, Tabernam, & Gabrielem. Laym. l. 4. tr. 7. cap. 3. nu. 1. Reginal. l. 19. nu. 13. Marchin. de Ord. tr. 4. p. 3. c. 17. nu. 11. Candid. disquis. 2. 5. art. 2. 5. dub. 14. Graf. l. 2. decis. 3. 4. n. 7. & 8. Trull. l. 3. Decal. c. 1. dub. 5. n. 14. Sylui. 2. 2. qu. 122. art. 4. Diana p. 4. tr. 4. refol. 107. Amic. 20. 5. d. 5. sect. 5. n. 147. Valq. 1. 2. tom. 2. 160. q. 30. Azor. part. 1. lib. 10. cap. 16. quæst. 6.

171
Secundum
sententiam
probabilem
quæst. 6.
Prima sententia satis probabilem esse reor secundam autem uti probabiliorem eligendam duxi affirmans utique, in cap. Dolentes præceptum contineri, non consilium. Porro Ecclesia præcipit solummodo actum externum audiendi Sacrum morale, & humanum: & licet non possit præcipere per se, & directe actus purè internos, potest tamen eos indirectè imperare, quatenus præcipit actus mere externos morales & humanos, qui absque actu interno constare non valent. Monerim tamè sufficere quamlibet ad rem diuinam, ut impleatur præceptum de audienda Missa, attentionem Vnde ut quis censeatur, Missam attentè audire, sufficit, ut ad ea, quæ dicit, vel agit Sacerdos: vel ad Deum ipsum, cui Sacrificium offertur: vel ad diuina mysteria, quæ in Sacrificio significantur: vel ad diuina beneficia, quæ per illud homini conferuntur, attendat. Denique attentionem necessariam ad Missam audiendam, non iudicio debere esse tantam, quantum in Diuino Officio requiritur: sed sat esse, ut sit actus humanus, & ut quis sciat, se ante Dei diuersari conspectum Fagund. sic.

DVBVM XXXII.

An qui dum Missam audit, Horas Canonicas, vel Rosarium (verbi gratia) ex voto, aut ex penitentia recitat: Impleat præceptum?

172
Non implet.
Non implet. Quia duplex est obligatio, quam quis eodem tempore non valet implere: quælibet enim ex illis suam specialem postulat attentionem. Sic Angel. v. Ferie. n. 46. Armil. v. c. 1. nu. 11. & v. Missa. n. 39. Syluest. v. Missa. n. 1. Llamas p. 2. Metho. c. 5. nu. 10. citat Maiorem, & Gabrielem, qui tamen pro sententia contraria citantur à Suario 10. 3. in 3. p. d. 88. sect. 3.

173
Implet quidem.
Implet quidem. Quia qui ad Deum, cui Sacrificium offertur, & Horæ litantur, vel orationes diriguntur intendit, vere assistit Missæ non solum corporaliter, sed mentaliter etiam. Ita Hurtad. de Sac. Mis. d. 5. diff. 1. Nauar. sum. c. 21. n. 8. Suar. ubi sup. citans (præter Maiorem, & Gabrielem) Caletanum, Sotum, Medinam, & Adrianum, Henriquez l. 9. c. 25. n. 5. Sæ v. erb. Missa auditio, num. 2. Bonac. lib. 1. de legib. q. 1. p. 9. nu. 8. Tolet. lib. 6. c. 6. Sanchez libr. 1. Decal. cap. 14. nu. 11. Llamas citat. Reginal. l. 19. n. 14. Azor. l. 6. 7. cap. 6. quæst. 3. Lugo de Sa-

crum. d. 2. 2. sect. 1. nu. 22. Diana p. 4. tr. 4. refol. 107. & alij.

Hanc sententiam longe probabiliorem esse existimo. Nam qui dum Missæ assistit recitat Canonicum, officium sine legit, aut Rosarium ex penitentia Confessarii iniunctum, vel obligas ex voto persoluit, singulis satisfacit obligationibus: audit & namque Missam non est moraliter impossibile cum attentione, seu intentione ad Deum, ad quem cuncta illa diriguntur.

DVBIVM XXXIII.

An qui dum in festo Missam audit, Horas legi, aut Rosarium recitat ex penitentia, aut voto; delinquit venialiter?

175
Delinquit venialiter.
Secundo præcepto satisfaciat, attamen venialiter delinquit. Quia quidam in ordinatum contra modum audiendi Sacrum gerit; nam quando quis intendit ad plura, debiliorem ad singula sensum exponit. Villalob. tract. 7. diff. 3. 5. nu. 11. citans Sotum, Suarez, & Medina. Caiet. sum. verb. Festorum violatio, & Opusc. de valore orat. & alij apud Henriquez citandum.

Non delinquit venialiter. Quia nihil de ordinatum contra substantiam, aut modum audiendi Missam gerit: cum vel ad Missam, vel quicquid saltem ad res alias diuinas per modum orationis attendat. Ita Henriquez lib. 9. cap. 2. 5. nu. 5. citans li. 7. Ledesnam, Nauarrum, Medinam & Sotum.

177
Idem assero.
Ego quidem minorem ad singulas actiones illas sensum esse profiteor, sed non ad Deum, ad quem singularum earum actionum intentio dirigitur. Vnde non occurrit mihi, quo ex capite sic agentem piaculi venialis audeam condemnare.

DVBIVM XXXIV.

An si dum Missam audit, tua conscientia examen geris: Impleas præceptum?

178
Non implet.
Minime implet. Quia Ecclesia imperat Missæ per modum orationis assistere: at qui dum Sacrum celebratur, suam conscientiam accuratè discutit, per modum orationis, quæ totam mentis attentionem requirit, non assistit. Ergo qui conscientiam examen tunc temporis agis, non adimplens præceptum. Sic Bonacin. dub. 4. de Euch. punct. 11. numer. 26.

179
Implet quidem.
Satisfacis profecto. Quia huiusmodi conscientiam discussio est ad rem diuinam, nempe ad confessionem ordinata: nec est cum attentione ad Missam requisita impossibilis. Ita Dicastil. de Sacram. d. 5. dub. 10. nu. 199. Leand. præc. 1. tr. 2. d. 1. q. 70.

Ego quidem cū his assentiens, argumenti Bonacinæ minorem abnegarim. Quamuis enim examen

Hæc eligi
sententiam.

examen conscientie, dum Sacrificio assistis, instituas, ita id gerere potes, ut ne exterius eius cogitationis signum exhibeas, nec ea cogitatio ab eo loco, aut tempore sit aliena. Addiderim autem ex P. Dicastillo, iuxta vulgatum satis iam modum agendi conscientie examen coram Deo, quinque asseruatis punctis, omnia fieri aut fieri posse per modum orationis, & quidem satis congruentis cum Missæ Sacrificio summo pro peccatis propitiatorio.

DVBIVM XXXV.

An si dum Missa assistis, tua piacula confiteris satisfacias Ecclesie præcepto?

118
Satisfacit
plane.

Satisfacis quidem. Quia Sacramentalis Confessio est opus in diuinæ Maiestatis recognitionem tendens tanquam in finem. Sic Reginal. lib. 19. num. 14. Probabile id putat Pellizar. in Manuali Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 4. sect. 1. numer. 50. & Lessi. in Auctuar. casu. conf. v. Missa, ca. 2.

182
Non Satisfacit.

Non satisfacis. Quia licet actio confitendi peccata spiritualis sit, & ad rem supernaturalem ordinata, est tamen nimis externa; & ex se attentionem internam ad impletionem præcepti huius requisitam excludens: continet enim narrationem peccatorum attentam ex parte penitentis, & ex parte confessarii interrogationem, admonitionem, reprehensionem, & alia huiusmodi. Ita Card. Lugo. de Euch. d. 22. num. 22. Candid. disquis. 25. artic. 29. dub. 10. Bonac. sibi contrarius de Euch. 4. pun. 11. num. 26. Dicastil. de Sac. d. 5. dub. 199. Bassæus verb. Missa 8. numer. 7. Citantur pro hac sententia Suarius, & Azorius, sed immerito.

183
Credo, te non
implere præceptum.

Ego crediderim, te minime implere præceptum, nisi casu: quo occurrat præceptum instituendi confessionem, & nequeas illam in aliud tempus commode differre: tunc enim poteris sine piaculo Missam omittere, ut des operam Confessioni. Idem de Confessariis audientibus confessiones tempore Missæ, cuius auditione curant præcepto satisfacere, quando ipsi non celebrant. Nam si toto tempore, quo Missa dicitur, aut per notabilem eius partem vnam, vel plures Confessiones exciperet plura gravia crimina continentes, ad quorum notitiam perfectè acquirandam, magna esse attentio necessaria, interrogatio multiplex, admonitio, &c. nullatenus credo præcepto satisfacere. Cum Dicastillo resolui questionem.

DVBIVM XXXVI.

An qui dum Missa assistit, cum aliis confabulatur, ridet, iocatur sine interruptione: Implet præceptum?

184
Implet quidem.

Implet quidem. Quia attentio, quæ sub præcepto necessaria est ad Missam audiendam, non est tanta, quanta in Officio canonico persolvendo requiritur, sed sufficit, quod sit actus humanus. Sic Ioan. de Medina C. de penit. q. de penit. tempore Missæ impleta. Sotus in 4. dist. 13. q. 2. a. 2. adiciens: Quamvis indecemia sint col-

loquia inter aud. enda Sacra, non tamen propter reatransgressio sit præcepti. Possent tamen voces, & cunctinim in tantum prorumpere, ut per se essent peccatum irreverentia, & scandali. Quemadmodum si quis sinistro animo aud. endi Sacrum Ecclesiam adeat, quamvis illud propositum peccatum per se sit, nihilominus, se Missam audiat, præceptum implet quantum ad substantiam præcepti: cauet enim peccatum omissionis audiendi Missam. Bauny citandus clare docet hanc sententiam esse probabilem.

Minime implet. Quia nullam internam, aut externam exerit attentionem: Ergo nequit præcepto satisfacere. Ita Suar. tom. 1. in 3. part. d. 88. sect. 1. asserens, graviter errasse Medinam docendo. Lugo Cardin. de Euch. d. 22. nu. 25. Fagund. præc. 1. lib. 2. cap. 7. num. 5. Bauny tr. 6. de Sac. f. Missæ, qu. 2. Trul. lib. 3. Deol. cap. 1. dub. 5. numer. 15. Dicastil. tract. 5. de Sacram. d. 5. nu. 109 citans Nauarrum, Gesualdum, Coninchum, Caietanum, Azorium, & Henriquez. Bonac. d. 4. de Euch. qu. ultim. pun. ii. num. 24. Filiuc. tr. 5. numer. 213. Bassæus verb. Missa 8. num. 6. Medina summ. cap. 19. §. 9. Llamas part. 3. Metho. c. 5. io. Hurtad. de Sa. rif. M. f. d. 5. diff. 2. Layman tract. 7. cap. 3. Candid. disquis. 25. artic. 29. dub. 2. Nugnus question. 83. artic. 6. dub. 2. & alij.

Ego quidem primam sententiam, Bauny venia, improbabile esse reor, asseroque mortaliter deliquere eos, qui toto Sacri tēpore, aut maiori eius parte confabulantur; quia sine attentione villa assistunt. Crediderim vero, sufficiens ab eis impleri præceptum, si non continuo, sed interpolate colloquantur, dummodo attente assistant consecrationi, & aliis, quæ in Missa præcipua habentur; cetera enim, quæ interpolate attente non audiunt, pro parva materia reputarim. Mecum Suarius ubi sup. Harado, Layman, Coninch, Trullench, & alij.

185
Non implet.

186
Primam sententiam per
basilicum
esse reor.

CAPVT X.

Circa audiendi Sacrum Intentionem.

DVBIVM XXXVII.

An ut huic præcepto satisfacias, ultra voluntatem audiendi Sacrum, necessaria sit formalis siue expressa voluntas audiendi illud sub intentione præceptum implendi?

S

VPPONO, ad satisfaciendum præcepto, necessariam esse intentionem, seu voluntatem liberam audiendi Sacrum quodcumque, præceptum necessaria est intentio gerendi opus præceptum. Suar. tom. 3. in 3. part. dub. 88. sect. 3. Filiuc. tra. 5. nu. 210. Lugo de Sa. rif. art. 1.

187
Nihil aliud
mitto.